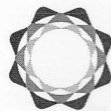

1939

RELAȚIILE ROMÂNNO-BRITANICE
ÎN CADRUL NOILOR RAPORTURI DE PUTERE DIN EUROPA
- Documente -

EDITURA
**CETATEA
DE SCAUN**

INTRODUCERE.....	15
DOCUMENTE	23
1. 17 ianuarie. Cuvântarea ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu – cu ocazia invitației făcută de către V.V. Tilea, în calitate de ministru al României la Londra – la Societatea Anglo-Română. Cu acest prilej, Gafencu subliniază atât rolul jucat de Anglia în politica mondială pentru că „ <i>Marea Britanie reprezintă o putere întinsă peste întreg globul și care, prin tradițiile ei liberale, este o cheazăsie pentru toată lumea de liniște și siguranță</i> ”, cât și rolul României care, prin politica sa externă, era preocupată „ <i>de a câștiga noi și prețioase amiciții, contribuind astfel la opera de pace</i> ”.....	23
2. 2 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care face cunoscut că a avut „ <i>lungi conversații [...] la Foreign Office asupra problemelor generale și specifice ale României</i> ” și a constatat că britanicii „ <i>sunt gata să ne acorde un sprijin larg de orice natură și, în special, economic</i> ”.	24
3. 3 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care înștiințează că a avut o întâlnire cu Sir Frederick Leith-Ross și „ <i>a discutat cu el toate problemele și posibilitățile economice privind relațiile dintre Marea Britanie și România</i> ”.	25
4. 10 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către ministrul Afacerilor Străine, prin care informează că a fost primit de Regele George al VI-lea al Angliei și, cu această ocazie, a subliniat că „ <i>dacă Germania va pune stăpânire economică pe România, potențialul de război va crește cu 200%</i> ”.	27
5. 14 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către ministrul Afacerilor Străine, prin care face cunoscut că a fost primit de premierul britanic Neville Chamberlain, căruia i-a expus situația politică și economică din România, subliniind pericolul pe care îl reprezintă Germania pentru Sud-Estul Europei.	27
6. 18 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că Anglia „ <i>ar da un sprijin mult mai eficace</i> ” dacă în Înțelegerea Balcanică ar fi atrasă și Bulgaria.....	28
7. 18 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care relatează că a făcut mai multe vizite la ambasadele atașate la Londra, subliniind că ambasadorul U.R.S.S. a fost interesat de „ <i>misiunea lui Wohlthat, Sempill, baza navală și alte mai mărunte</i> ”, iar ambasadorul Statelor Unite a precizat că „ <i>orice atac militar din partea Germaniei în orice colț din Europa va însemna un război general și al Statelor Unite ale Americii contra Germaniei</i> ”.	29
8. 19 februarie. Raport confidențial al atașatului român la Londra, Vasile Grigorcea, adresat lui Gheorghe Tătărescu, ministru ad-interim al Afacerilor Străine, prin care face o analiză a evenimentelor politice din Europa, concluzionând că „ <i>Anglia nu are astăzi nicio dorință să se opună expansiunii germane în Sud-Est și că nu putem conta pe un eventual sprijin eficace al Marii Britanii în această privință</i> ”.	29
9. 20 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către ministrul Economiei Naționale, Ion Bujoiu, prin care face cunoscut că „ <i>s-au încheiat tratativele pentru formarea societății româno-engleze British Roumanian Corporation Limited, pentru promovarea comerțului între cele două state</i> ”.	33
10. 27 februarie. Extras din cotidianul britanic „World Review”, în care este comentată „ <i>atitudinea fermă a țărilor care formează Înțelegerea Balcanică de a sta unite în fața oricărei primejdii, tocmai pentru a-și păstra independența lor individuală</i> ”.	34

11. 1 martie. Adresă prin care se face cunoscută componența misiunii diplomatice de la Londra, condusă de către V.V. Tilea..... 34
12. 14 martie. Telegramă prin care Serviciul de presă din Londra rezumă principalele articole apărute în cotidienele britanice, care se referă la România, și anume: numirea lui Armand Călinescu ca prim-ministru; vizita lui Grigore Gafencu la Varșovia, comentată ca „*etapă decisivă a istoriei statelor din Răsăritul și Sud-Estul Europei*”; moartea Patriarhului Miron Cristea ș.a..... 35
13. 16 martie (ora 3). Extras din presa engleză – de la conservatorul și sobrul „London Times” până la organul partidului laburist „The Daily Harold” – cu privire la „*ștergerea Cehoslovaciei de pe harta Europei*”..... 36
14. 16 martie (ora 19,15). Sumar privind poziționarea presei britanice față de agresiunea Germaniei și dispariția Cehoslovaciei – subliniindu-se faptul că „*nicio singură vecină a Germaniei nu mai este liberă acum de îmbrățișarea morții germane*”..... 37
15. 17 martie (ora 0,30). Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către ministrul Afacerilor Străine, prin care informează că Germania „*va încerca o dezagregare prin minorități, că se continuă sprijinirea Gărzii de Fier și că vor să ocupe și să reducă România la un stat vasal pentru a putea dispune de materiile prime necesare oricărei operațiuni mai mari sau unui îndelungat război*”..... 39
16. 17 martie (ora 2,10). Presa britanică anunță măsurile luate de guvern împotriva Germaniei: renunțarea vizitei la Berlin a ministrului comerțului britanic; rechemarea demonstrativă a ambasadorului britanic de la Berlin; protestul diplomatic exprimat ambasadorului german din Londra, von Dirksen, prin care guvernul și poporul britanic „*a privit cinica și fără de legea ignorare a acordului de la München și toate implicațiile ce vor decurge în viitor pentru relațiile internaționale*”..... 40
17. 18 martie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că a avut mai multe întâlniri cu politicienii britanici (Lordul Halifax, Sir Cadogan, R. Vansittart ș.a.) și cu un „*puternic grup parlamentar governmental*” și ei i-au asigurat că „*vor sprijini un angajament al garantării fruntariilor polono-româno-iugoslave*”..... 42
18. 18 martie. Telegrama ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, către ministrul României la Londra, V.V. Tilea, prin care îl atenționează că informațiile transmise de el Lordului Halifax, cu privire la negocierile cu Helmuth Wohlthat la București, au „*un efect extraordinar*” și nu poate fi „*decât dăunător atât negocierilor pe care guvernul, potrivit politicii sale de stat le urmează cu reprezentanții economiei germane, cât și bunului renume de informații exacte și serioase a diplomației românești*”..... 43
19. 19 martie. Telegramă prin care Serviciul de presă din Londra face cunoscut că ziarele britanice „Sunday Express”, „Sunday Dispatch”, „Sunday News”, „Sunday Graphic”, „Daily Telegraph” ș.a. au publicat articole prin care dezminț ultimatumul economic german și, de asemenea, dezminț mobilizarea – recunoscând că „*s-au luat toate măsurile pentru mobilizare în caz de nevoie*”..... 44
20. 20 martie (ora 3). Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că a avut o întâlnire cu ambasadorul Poloniei la Londra, care a afirmat că „*bomba publicată de ziare a avut un rezultat foarte favorabil*” și, în acest sens, a transmis părerile ambasadorului Rusiei Sovietice la Varșovia, cu privire la România, și ale prim-ministrului bulgar în Polonia, care a exprimat „*dorința bulgarilor de a intra în Înțelegerea Balcanică, care să meargă chiar până la garantarea colectivă a tuturor frontierelor, dar opinia publică cere retrocedarea unei părți din Dobrogea*”..... 45
21. 20 martie (ora 19,35). Serviciul de presă din Londra telegrafiază că întreaga presă engleză – printre care „Exchange Telegraph”, „Daily Herald”, „Daily Telegraph”, „Manchester Guardian” ș.a. – menționează date despre negocierile germano-române și că „*200 000 trupe românești sunt sub arme în Transilvania, țara noastră fiind gata de a apăra frontierele contra oricărui atac neprevăzut*”..... 46

22. 20 martie. Raport al ministrului Afacerilor Străine adresat lui Gheorghe Tătărescu, prin care face precizări privind atitudinea României „în vederea unei eventuale acțiuni comune a Puterilor Occidentale pentru a restabili echilibrul și a întări siguranța statelor europene” și că, totodată, „România este hotărâtă să-și apere hotarele și neatârnamarea”.....47
23. 20 martie. Adresă prin care ministrul de Interne, prin direcția presei, îl informează pe Grigore Gafencu, ministrul Afacerilor Străine, că ziarul londonez „Sunday Graphic” a publicat un pretins interviu cu regele Carol al II-lea și solicită ca Legația României din Londra „să ia toate măsurile ce se impun în asemenea situații”.....48
24. 22 martie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care relatează că guvernul britanic „a hotărât principal ajutorarea României și a autorizat pe Lordul Halifax să ducă tratative pentru încheierea unui pact estic, cu asistență mutuală”.....50
25. 23 martie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către ministrul Afacerilor Străine, prin care roagă să se infirme știrea lansată de agenția germană că „ar fi rechemat la cererea Germaniei”, de la postul său din Londra.....51
26. 25 martie. Telegramă prin care Legația din Londra anunță cum a fost primită știrea încheierii tratatelor economice româno-germane, care „au stârnit emoțiune și, totodată, interes”.....52
27. 26 martie. Telegramă prin care Serviciul de presă din Londra informează că ziarul „Evening Standard” publică un articol de fond – intitulat „Hotărâți-vă!” – prin care face o analiză a acordului economic româno-german și îndeamnă guvernul britanic să se hotărască în „a da solide garanții militare imediate de asistență, dacă Germania ar ataca”.....53
28. 27 martie. Serviciul de presă din Londra telegrafiază că mai multe ziare britanice fac referire la semnarea acordului comercial româno-german, subliniind că „rămâne de văzut dacă în special Germania se va ține de spiritul lui, utilizându-l numai în sensul economic”.....53
29. 28 martie. Serviciul de presă din Londra informează că mai multe ziare britanice – „Times”, „Daily Telegraph” ș.a. – publică articole ale corespondenților din București, prin care se subliniază faptul că „România este hotărâtă să-și apere integritatea teritorială și luptă pentru independență”.....56
30. 29 martie. Notă privind convorbirea dintre ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu cu ministrul Angliei, Sir Reginald Hoare și A. Thierry, ambasadorul Franței. Cu această ocazie, Gr. Gafencu a trecut în revistă situația internațională, subliniind „atitudinea ostilă pe care Rusia și-a manifestat-o prin discursul Dlui Molotov [și] se impune o prudență și mai mare, mai ales privind navigația pe Dunăre, care reprezintă însăși siguranța României”......57
31. 31 martie. Telegramă trimisă de către Radu Florescu, prin care informează că Reginald Hoare este însărcinat să transmită guvernului român că „Marea Britanie și Franța laolaltă se obligă să ne ofere asistența lor militară” în caz de agresiune din partea Germaniei.59
32. 31 martie. Declarația Lordului Sempill, făcută în Camera Lordzilor, prin care sublinia că „un aranjament comercial anglo-român ar contribui mai mult decât orice la pacificarea Europei”..... 59
33. 1 aprilie. Telegramă prin care se face cunoscut ministrului Afacerilor Străine că Parlamentul Marii Britanii „nu voiește ca Polonia să fie silită la negocieri sub presiunea amenințărilor”.....60
34. 1 aprilie. Telegramă prin care ministrul Afacerilor Străine este informat că „Marea Britanie voiește să-și asigure colaborarea cât mai cuprinzătoare a statelor Europei Centrale și de Est”....60
35. 1 aprilie. Serviciul român de presă din Londra transmite că „presa britanică, exceptând ziarele Lordului Beaverbrook, aprobă cu multă satisfacție declarația Dlui Chamberlain, cu privire la asigurarea dată Poloniei” și se așteaptă „o reacție favorabilă de la București” pentru „a preveni o viitoare agresiune în Sud-Estul Europei”.....61
36. 1 aprilie. Dare de seamă a Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, privind: criza cehoslovacă; tensiunile româno-ungare; relațiile polono-germane; urmările

- acordului economic româno-german, din 23 martie 1939; inițiativa britanică pentru constituirea unui bloc împotriva agresorului, pentru că „*România și Polonia sunt recunoscute ca țări amenințate și, ca atare, Franța și Anglia se obligă să le dea asistența lor militară în condiții ce urmează a fi aduse la cunoștință statelor interesate*”.....62
37. 2 aprilie. Telegramă prin care Radu Florescu informează că s-a întâlnit cu directorul politic britanic, Orme Sargent, care i-a transmis că un eventual pact „*va fi încheiat de-a dreptul în patru, adică Marea Britanie, Franța, Polonia și România*”.....69
38. 4 aprilie. Telegramă prin care Radu Florescu anunță că „*ungurii și prietenii lor profită de lipsa noastră de activitate pentru a stârni o puternică propagandă de susținere a revendicărilor teritoriale ungare împotriva noastră*”.....69
39. 4 aprilie. Telegramă prin care Legația României din Londra informează că presa britanică dezbate pe larg un eventual pact de asistență mutuală între Polonia și România.....70
40. 4 aprilie. Telegramă de la Legația României din Londra, prin care se înștiințează că ziarul „Daily Mail” scrie că prim-ministrul britanic, Neville Chamberlain, a anunțat în Parlament că „*România a fost invitată de Anglia să intre în coaliția de neagresiune*”.....71
41. 5 aprilie. Adresă prin care Legația României din Londra informează asupra hotărârii prim-ministrului britanic, Neville Chamberlain, „*de a acorda deplină asistență militară unui stat din Estul european*”.....72
42. 5 aprilie. Buletin de informații al atașatului militar naval la Londra, Gheorghe Dumitrescu, privind situația internă și externă a Angliei, unde există „*o atmosferă ostilă conducerii Reich-ului; în special, împărțirea și ocuparea militară a Cehoslovaciei și, apoi, a Memel-ului, prin procedeul cunoscut, a revoltat opinia publică engleză*”.....73
43. 6 aprilie. Telegramă prin care ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, face cunoscut statelor occidentale că: „*Pentru noi ideea de independență se confundă cu ideea de integritate teritorială [...] Prietenii care țin să ne făgăduiască asistență, pentru care le suntem recunoscători, trebuie să știe la ce se angajează*”.....77
44. 7 aprilie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, prin care informează despre întâlnirea avută cu ministrul de externe polonez, Józef Beck, care i-a transmis că, la întâlnirea cu Neville Chamberlain, a discutat principiile unui acord polono-britanic și a căutat să obțină un rezultat practic încât „*Polonia are acum trei alianțe și cu principalii vecini are pacte de neagresiune*”.....77
45. 8 aprilie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, cu privire la „*crearea unui front pentru apărarea statelor amenințate*”, prin lărgirea alianței polono-române.....79
46. 9 aprilie. Extrase din presa britanică privind statele din zona balcanică și necesitatea ca Anglia și Franța să se grăbească pentru a obține „*adeziunea Turciei și României și, mai ales, a Rusiei la coaliția contra agresorului*”.....81
47. 10 aprilie. Serviciul de presă român din Londra informează că ziarele britanice – „Daily Express”, „Daily Telegraph” – scriu despre două vizite ale lui V.V. Tilea la Foreign Office „*cu scopul unor tratative pentru a se ajunge la un pact de genul celui semnat cu Polonia*”.....82
48. 11 aprilie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, despre întâlnirile dintre miniștrii Al. Cretzianu, V.V. Tilea și Lordul Halifax, Cadogan, Ingram, șeful secției Sud-Estului european, privind situația internațională, „*crearea unui front pentru apărarea statelor amenințate*” și „*interpretarea angajamentelor și acordului noului regim al Comisiei Europene a Dunării*”.....83
49. 11 aprilie. Notă asupra convorbirii dintre ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu și ministrul Angliei, Sir Reginald Hoare, cu privire la propunerea de asistență anglo-franceză, care „*atârnă de lărgirea alianței polono-române*”.....85
50. 12 aprilie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine referitor la: atitudinea Italiei după ocuparea Albaniei; călătoria ministrului polonez Józef Beck la

- Londra; cuvântarea Suveranului Pontif, în care „condamnă pe cei ce nesocotesc pactele și cuvântul dat, precum și metodele unor anumite regimuri ce tind a substitui violența dreptului” 86
51. 12 aprilie. Serviciul de presă român din Londra telegrafiază că mai multe ziare britanice – „Evening Standard”, „Evening News”, „Daily Mail”, „New Chronicle”, „Times” ș.a. – publică știri privind extinderea acordului anglo-polon, relațiile dintre România și unele state balcanice, precum și faptul că „Sovietele n-au dat nicio asigurare de asistență țărilor din Europa răsăriteană” 87
52. 13 aprilie. Adresă prin care comandorul Gheorghe Dumitrescu, atașat naval în Anglia, face cunoscut că: „Guvernul britanic va da României și Greciei tot sprijinul posibil, dacă independența lor va fi amenințată”. 89
53. 13 aprilie. Extrase din presa britanică privind garanțiile oferite de Marea Britanie și Franța pentru România, subliniindu-se că „dacă nu se vor da aceste garanții, se crede că presiunea germană va sili România să accepte condițiile ce le va impune Reich-ul” 89
54. 13 aprilie. Declarația premierului francez, Édouard Daladier, prin care face cunoscut că „Guvernul francez a dat României și Greciei asigurarea specială că în cazul când o acțiune ar fi întreprinsă împotriva lor [...], guvernul francez s-ar socoti angajat să-i dea imediat întreaga asistență ce-i stă în putință” 90
55. 13 aprilie. Declarația premierului britanic, Neville Chamberlain, prin care subliniază că Anglia garantează României și Greciei menținerea *statu-quo*-ului actual și că „Guvernul Majestății Sale se simte legat de a da imediat Guvernelor grec și român, după cum va fi cazul, tot sprijinul pe care-l are în puterile sale”. 90
56. 14 aprilie. Extrase din presa britanică referitoare la garanțiile date României și Greciei de către Marea Britanie. 91
57. 14 aprilie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care face cunoscut că „angajamentul britanic față de România a fost bine primit de toate cercurile oficiale” 92
58. 14 aprilie. Telegramă trimisă de către Dem. Dimăncescu, consilier de presă la Londra, prin care face cunoscut că Winston Churchill a rostit un discurs în Camera Comunelor, în care a susținut că „Guvernul britanic face tot ce-i stă în putință să promoveze o uniune de autoapărare a statelor balcanice”. 92
59. 15 aprilie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, cu privire la: vizita ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, la Istanbul; relațiile româno-ungare; garanțiile de asistență mutuală anglo-polone; ultimatumul Italiei dat Albaniei; relațiile germano-polone. 93
60. 16 aprilie. Extras din ziarul „Românul”, în care se subliniază că „Guvernul român a primit cu o vie mulțumire ofertele de asistență făcute României de către Anglia și Franța” 97
61. 21 aprilie. Notă privind convorbirile dintre președintele Consiliului de Miniștri, Armand Călinescu, și ministrul Angliei, Reginald Hoare, despre cazul unui „atac al Germaniei asupra regiunilor petrolifere române sub forma unei debarcări aeriene”. 98
62. 22 aprilie. Notă privind convorbirile dintre Conte Galeazzo Ciano și Aleksandr Cinkar-Marković, ministrul de externe al Iugoslaviei, despre propunerea Italiei de a construi un „nou bloc dunărean”. 98
63. 23 aprilie. Notă privind întâlnirea dintre Grigore Gafencu și Lordul Halifax, la Londra, pentru a discuta poziția Angliei față de statele balcanice și „crearea unui bloc balcanic neutru”. 99
64. 26 aprilie. Adresă trimisă din Stockholm, prin care se precizează că, la întâlnirea dintre Grigore Gafencu și oficialitățile britanice, s-a discutat despre „efectivitatea ajutorului militar ce Marea Britanie ar putea să ofere statelor din Estul Europei” 100
65. 26 aprilie. Telegrama ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, prin care relatează că la Londra s-a întâlnit cu ambasadorul Statelor Unite în Marea Britanie, cu ministrii și ambasadorii statelor aliate, cu Neville Chamberlain și Lordul Halifax – discutând, în principal,

probleme care interesează **statul român și anume „colaborarea turco-română; problema polono-română; problema română; problema bulgară; problema armamentului”**..... 102

66. 26 aprilie. Extrase din presa britanică privind: trecerea lui V.M. Potemkin, vice-comisarul de externe al Uniunii Sovietice, prin România, în drum spre Sofia și Ankara; revendicările Ungariei; negocierile dintre Lordul Halifax și Grigore Gafencu; negocierile comerciale româno-britanice; relațiile româno-sovietice ș.a. 104

67. 27 aprilie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care comunică despre vizita ministrului Grigore Gafencu în Anglia, cât și despre „*simpatia și aprecierea ce a stârnit Domnia Sa la Londra*”. 111

68. 27 aprilie. Telegramă transmisă din Londra de către Grigore Gafencu, subliniind principalele rezultate ale negocierilor purtate la Foreign Office..... 112

69. 28 aprilie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, cu privire la: vizita ministrului Afacerilor Străine Grigore Gafencu la Londra; relațiile anglo-germane; vizita ministrului de Externe iugoslav Al. Cinkar-Marković la Londra; relațiile greco-bulgare; revendicările Bulgariei..... 113

70. 29 aprilie. Dare de seamă a Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, privind: acțiunile diplomatice franco-britanice; agitațiile revizioniste bulgare; mesajul de pace al președintelui american F.D. Roosevelt adresat lui A. Hitler și B. Mussolini; acțiunile Italiei în Balcani și bazinul dunărean; vizitele lui Grigore Gafencu la Berlin, Bruxelles, Paris și Londra.... 116

71. 30 aprilie. Notă privind convorbirile dintre prim-ministrul Armand Călinescu și ministrul Angliei, Reginald Hoare, despre negocierile anglo-sovietice, propunându-se „*o formulă de asociație pentru a rezista la agresiune*”. 121

72. 6 mai. Telegramă transmisă către Ministerul Afacerilor Străine, de la Legația din Londra, în legătură cu schimbarea lui Maxim Litvinov din funcția de Comisar al poporului pentru Afacerile Externe..... 123

73. 8 mai. Telegramă prin care Grigore Gafencu face cunoscut Legației din Londra că, în cadrul vizitelor de la Roma și Belgrad, s-a întâlnit cu șefii de misiuni britanici „*rugându-i să pună în cunoștință pe Lordul Halifax cu impresiile și rezultatele pe care le-a avut în aceste două capitale*”. 123

74. 10 mai. Protocol încheiat între reprezentanții guvernului român și ai guvernului britanic privind relațiile comerciale și economice dintre cele două țări..... 124

75. 20 mai. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care comunică: „*majoritatea partidului conservator [britanic] înclină azi chiar la o alianță cu U.R.S.S.-ul*” 134

76. 22 mai. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care prezintă o scurtă informare despre relațiile dintre: Italia și Germania, legate de problema Danzig-ului; Spania și Germania, cu privire la vizita lui Hermann Goering la Madrid; alianțele anglo-turcă și turco-rusă, prin care se garantează *statu-quo*-ul statelor riverane Mării Negre..... 135

77. 22 mai. Telegramă prin care Grigore Gafencu îl anunță pe V.V. Tilea că „*Guvernul englez a făcut un demers pe lângă guvernul nostru pentru a ne cere, dat fiind stadiul înaintat la care au ajuns negocierile anglo-sovietice, dacă socotim încheierea lor drept oportună*” 136

78. 9 iunie. Notă privind convorbirile dintre Grigore Gafencu, ministrul Afacerilor Străine și Reginald Hoare, ministrul Angliei, cu privire la pactul anglo-turc și la revendicările teritoriale solicitate de Bulgaria..... 137

79. 9 iunie. Expozeul ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, susținut în cadrul parlamentului român, prin care face o succintă trecere în revistă a principalelor impresii pe care le-a cules „*în lunga călătorie pe care a făcut-o în străinătate*” (Germania, Belgia, Anglia, Franța, Italia, Sf. Scaun și Iugoslavia)..... 138

80. 6 iulie. Telegramă prin care Grigore Gafencu transmite Legației din Londra mai multe informații privind „*revendicările teritoriale ale Ungariei și Bulgariei contra României*” și „*încurajările date de unii diplomați englezi privind aceste revendicări*”..... 143
81. 8 iulie. Telegramă prin care Grigore Gafencu anunță Legația din Londra că România nu poate fi angajată „*mai mult prin acordul anglo-rus decât prin garanția unilaterală*” pe care a primit-o din partea Angliei și „*care condiționează asistența engleză de voința noastră de a ne apăra independența și integritatea*”..... 144
82. 23 iulie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează despre poziția Angliei, care „*ar recunoaște că Germania are drept la o parte mai mare din economia statelor din Sud-Estul european*”..... 144
83. 27 iulie. Telegramă prin care ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, îl cheamă la București pe ministrul României la Londra, V.V. Tilea, „*pentru a discuta despre acordul anglo-sovietic*”..... 145
84. 11 august. Telegramă de la Londra prin care Radu Florescu informează că au loc concentrări de trupe germane în Silezia și Slovacia și că „*obiectivul viitor nu poate fi altul decât încorporarea Danzig-ului*”..... 146
85. 15 august. Telegramă trimisă de către Radu Florescu, prin care relatează că Anglia caută să exercite „*o influență de ponderație asupra Germaniei și Poloniei*” în ceea ce privește problema Danzig-ului..... 147
86. 16 august. Notă privind convorbirile dintre ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, și însărcinatul cu Afaceri al Marii Britanii la București, Le Rougetel, referitoare la *aide-mémoire*-ul britanic, din 10 august 1939, prin care se preciza poziția guvernului britanic față de „*problema teritorială ce ar exista între Ungaria și România*”..... 148
87. 19 august. Notă privind convorbirile dintre ministrul G. Davidescu și însărcinatul cu Afaceri al Marii Britanii la București, Le Rougetel, referitoare la politica guvernului britanic care „*nu a fost niciodată, în niciun fel și este cu atât mai puțin îndreptată în momentul de față spre a încuraja revizionismul ungar*”..... 150
88. 26 august. Telegramă transmisă de la Londra de către Grigore Gafencu prin care face cunoscut că s-a întâlnit cu Lordul Halifax și i-a relatat despre efortul făcut de România pentru apărarea granițelor, solicitându-i totodată, ca Anglia și Franța „*să ne furnizeze echipament modern și complet pentru 15 divizii*”..... 151
89. 30 august. Notă privind convorbirile dintre Alexandru Cretzianu și ministrul Angliei, Reginald Hoare, „*cu privire la un eventual pact de neagresiune între Ungaria și România*”..... 153
90. 31 august. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, privind legăturile României cu alte state europene și poziționarea guvernului român față de statele revanșarde – Italia, Germania, Uniunea Sovietică, Bulgaria, Ungaria..... 153
91. august 1939. Extrase din presa străină referitoare la tratativele dintre Marea Britanie și Uniunea Sovietică; situația din Extremul Orient; acordul definitiv cu Polonia ș.a..... 158
92. 1 septembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, despre „*ultimatumul*” înaintat de A. Hitler guvernului polonez și la impresia că „*polonezii ar abandona Danzig-ul dacă ar ști că cu aceasta se termină pretențiile germane*”..... 162
93. 2 septembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că „*pactul germano-rus va avea consecințe și asupra României care ar trebui să cedeze Transilvania și Basarabia*”..... 163
94. 6 septembrie. Raport privind expunerile prim-ministrului, Armand Călinescu, ale ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, precum și ale altor miniștri și consilieri regali, în cadrul Consiliului de Coroană, întrunit la Cotroceni, analizând „*raporturile pe care le avem cu cele patru state beligerante și starea în care se află relațiile noastre cu statele vecine: Ungaria, Bulgaria și Rusia*”..... 163

95. 11 septembrie. Telegrama fostului ministru al Afacerilor Străine, Nicolae Titulescu, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că, în urma studierii mai multor documente, „de care Ministerul Afacerilor Străine Român nu poate avea cunoștință” a ajuns la concluzia că „ne aflăm în fața unui război de lungă durată” și este posibil ca o nouă „reconstruire a Europei să fie în discuție” și drept urmare „tinta României trebuie să fie de a nu restitui un centimetru pătrat din teritoriul ce posedă” 167
96. 18 septembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, despre intrarea trupelor rusești în Polonia..... 171
97. 19 septembrie. Comunicat al guvernului britanic prin care se face cunoscut că „prin atacul contra Poloniei ordonat de guvernul sovietic” nimic nu poate schimba hotărârea „de a-și îndeplini cu toată energia obligațiile sale față de Polonia și de a continua războiul până când telurile sale vor fi atinse” 172
98. 19 septembrie. Notă privind convorbirile dintre Armand Călinescu, prim-ministru al României, A. Thierry, ambasadorul Franței și Reginald Hoare, reprezentantul britanic în București. 172
99. 20 septembrie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, privind: solicitarea guvernului polon de a tranzita România; primejdia sovietică pentru Europa; relațiile slovaco-ungare și relațiile germano-japoneze. 173
100. 20 septembrie. Telegramă prin care Grigore Gafencu informează ambasadele și legațiile din Paris, Washington și Londra că: „Ambasada polonă se declară de acord [...] cu măsurile luate de Guvern” și „ține să mulțumească guvernului român pentru desăvârșita și prieteneasca ospitalitate pe care au primit-o toți refugiații polonezi” 177
101. 26 septembrie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, privind: atitudinea Rusiei față de România; încetarea campaniei Lordului Rothermere de susținere a Ungariei „întrucât guvernul englez are acum aproape alianță cu România”; situația Finlandei și Estoniei, ca urmare a intrării trupelor sovietice în Polonia. 177
102. 26 septembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, despre întâlnirea dintre Lordul Halifax și ambasadorul sovietic, I.M. Maiski. 179
103. 26 septembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că Lordul Rothermere a publicat o carte intitulată *Campania mea pentru Ungaria*, în care anunță că „întrucât Guvernul englez are acum aproape alianță cu România, nu pot, atâta timp cât această alianță există, să mai ajut Ungaria în propaganda ei” 180
104. 29 septembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, despre convorbirile la care au participat atașatul militar italian, colonelul R. Laderchi, atașatul militar român, comandorul Gheorghe Dumitrescu, arătându-se că „războiul actual a fost provocat și dus mai mult din cauza luptei între Germania și Marea Britanie, pentru hegemonie decât din motive ideologice”. 181
105. 5 octombrie. Telegramă transmisă de Grigore Gafencu către Legația din Londra prin care atenționează „asupra pretențiilor pe care Uniunea Sovietică le-ar fi ridicat cu privire la Basarabia” 182
106. 6 octombrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că Anglia dorește „pentru moment” menținerea „unei U.R.S.S. neutre” 182
107. 6 octombrie. Telegramă prin care Dem. Dimăncescu, consilier de presă la Londra, anunță că „Rusia așteaptă să termine seria pactelor cu țările baltice pentru a propune României un pact similar celui încheiat cu Estonia”. 183
108. 15 octombrie. Dare de seamă a Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, cu privire la: raporturile României cu U.R.S.S.; acordul româno-ungar, din 7 octombrie

1939 – referitor la „realizarea unei importante desconcentrări a forțelor militare de ambele părți ale frontierei comune”; raporturile italo-grecești; situația de pe frontul de Vest; negocierile turco-sovietice.	183
109. 17 octombrie. Telegramă transmisă de Grigore Gafencu prin care informează că „Agenția Exchange Telegraph” „răspândește [...] informații de presă și prin radio știri extrem de alarmante cu privire la intențiile Rusiei față de România”.....	185
110. 27 octombrie. Telegramă prin care V.V. Tilea informează Ministerul Afacerilor Străine că, la 26 octombrie 1939, a avut loc la Legația României „o reuniune amicală [...] între reprezentanții celor cinci țări balcanice”, unde s-a constatat „interesul celor cinci țări de a vedea pacea menținută în Balcani și de a evita ca războiul să se întindă la acea regiune”.....	186
111. 28 octombrie. Buletin informativ al Direcției politice din cadrul Ministerului Afacerilor Străine, privind: realizarea blocului balcanic; intențiile Germaniei în Estul Europei; efectele pactului anglo-franco-turc.....	187
112. 30 octombrie. Informare strict personală adresată ministrului României la Londra, V.V. Tilea, prin care ministrul Afacerilor Străine îi expune „bazele pe care s-ar putea constitui un bloc de state neutre în Sud-Estul european”.....	190
113. 1 noiembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că a discutat cu Lordul Halifax despre constituirea unui bloc de state neutre în Balcani.....	191
114. 3 noiembrie. Notă privind convorbirea dintre ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, cu ambasadorul Franței și ministrul Angliei; cu această ocazie convenindu-se principiul că „în caz de agresiune străină împotriva României, industria petrolieră trebuie distrusă”.....	191
115. 3 noiembrie. Adresă a Ministerului Afacerilor Străine prin care explică modul de aplicare „a garanțiilor franco-engleze în cadrul tratatului de asistență mutuală anglo-franco-turc, încheiat la 19 octombrie 1939”.....	193
116. 3 noiembrie. Telegramă adresată Legației din Londra prin care Grigore Gafencu transmite că Sir Reginald Hoare, analizând situația internațională, și-a exprimat „îndoiala sa cu privire la valabilitatea garanției britanice în caz de atac rusesc”.....	197
117. 11 noiembrie. Telegramă de la Ambasada din Ankara prin care se face referire la „modul cum este văzut de eventualii parteneri încheierea unui bloc al neutrilor”.....	198
118. 11 noiembrie. Telegramă adresată Legației din Londra prin care Grigore Gafencu informează despre modul cum unele guverne – din Franța, Italia, Ungaria, Bulgaria – privesc constituirea unui bloc de state neutre.....	199
119. 15 noiembrie. Telegramă adresată Legației din Londra prin care Grigore Gafencu informează că Franța nu este de acord cu participarea Italiei la <i>blocul neutrilor</i>	199
120. 16 noiembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care informează că Franța se opune „intrării Italiei în Bloc” pentru că „Belgrad, Atena și Ankara nu voiesc supremația Italiei”.....	200
121. 16 noiembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care relatează că s-a întâlnit „cu toți conducătorii Foreign Office-ului” și ei consideră că inițiativa pentru constituirea unui bloc balcanic este ca „definitiv eșuată”.....	201
122. 29 noiembrie. Expunerea ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, în Parlament, privind: relațiile internaționale; situația politică din Sud-Estul Europei; raporturile României cu U.R.S.S.....	202
123. 30 noiembrie. Telegramă adresată Ministerului Afacerilor Străine, prin care se informează că expozeul ministrului Grigore Gafencu, susținut în Parlament, a avut un larg ecou în presa internațională.....	208
124. 8 decembrie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care atrage atenția că la o conferință de presă de la Foreign Office s-a	

menționat atitudinea agresivă a U.R.S.S. și Kominternului, care reprezintă „două corpuri diferite, dar cu același cap”..... 209

125. 13 decembrie. Notă privind convorbirea dintre ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, cu ministrul britanic, Reginald Hoare – în prezența lui V.V. Tilea – cu privire la modul cum Anglia ar putea ajuta România în cazul unui atac rusesc..... 210

126. 14 decembrie. Telegramă prin care Radu Florescu informează că a avut „conversații cu înalți funcționari de la Foreign Office” și a discutat despre „acțiunea rusă în Finlanda” și „colaborarea germano-sovietică”..... 212

127. 17 decembrie. Raport întocmit de către Radu Florescu, în care analizează politica externă a Marii Britanii de a izola Germania „de lumea occidentală și transoceanică” și, totodată, măsurile luate pe plan intern ca „aprovizionările transoceanice engleze de care depinde viața cetățenilor acestor insule, în ciuda torpilelor și războiului maritim, să se mențină la un nivel destul de ridicat”..... 213

128. 1939. Notă privind „politica de război a Marii Britanii” și interesul Angliei față de „problema blocului balcanic și de proiectul organizării unui bloc al neutrilor”..... 217

129. 1939. „Tablou sinoptic” privind securitatea României în cadrul angajamentelor internaționale, realizat de către Alexandru Cretzianu. Referatul cuprinde enumerarea actelor internaționale pe care s-a sprijinit, în teorie, securitatea României din punct de vedere extern, în perioada 1921-1939..... 219

130. 5 martie 1941. Extras din Sinteza evoluției relațiilor anglo-române din 1919 până în 1940, întocmită de către Alexandru Cretzianu, privind: garanțiile franco-britanice; tratatul germano-rus; interpretarea garanției franco-britanice..... 230

INDICE DE PERSOANE..... 235

1.

17 ianuarie. Cuvântarea ministrului Afacerilor Străine, Grigore Gafencu – cu ocazia invitației făcută de către V.V. Tilea, în calitate de ministru al României la Londra – la Societatea Anglo-Română. Cu acest prilej, Gafencu subliniază atât rolul jucat de Anglia în politica mondială pentru că „*Marea Britanie reprezintă o putere întinsă peste întreg globul și care, prin tradițiile ei liberale, este o cheazășie pentru toată lumea de liniște și siguranță*”, cât și rolul României care, prin politica sa externă, era preocupată „*de a câștiga noi și prețioase amiciții, contribuind astfel la opera de pace*”.

Cuvântarea Domnului Grigore Gafencu, Ministrul Afacerilor Străine, rostită la dejunul oferit Domnului V.V. Tilea de Societatea Anglo-Română (17.I.1939)

„Numirea Domnului Viorel Tilea, Ministru la Londra nu e încoronarea unei ambiții diplomatice, ci încoronarea unui simțământ adânc și statornic, e cinstirea unei credințe.

Domnul Viorel Tilea e de mult legat prin simțămintele sale de Marea Britanie. Rodul acestei credințe e această societate anglo-română care a slujit și slujește într-o atât de largă măsură bunele raporturi dintre Marea Britanie și România. De altfel, cine nu împărtășește la noi simțămintele Domnului Tilea față de Anglia?

Marea Britanie e pentru noi un simbol de muncă stăruitoare și înfăptuitoare. Ne amintim că această muncă se află la începuturile organizării noastre de Stat. Nu o dată am auzit pe tatăl meu, inginer la Căile Ferate, fălindu-se că a construit cu o societate engleză una din cele dintâi linii ale noastre de drum de fier: linia Cernavodă-Constanța.

Marea Britanie reprezintă o putere întinsă peste întreg globul și care, prin tradițiile ei liberale, e o cheazășie pentru toată lumea de liniște și siguranță.

Ea reprezintă îndeosebi în anii din urmă cea mai nobilă și mai statornică străduință de pace, hotărâtă să salveze, în frământările unei lumi adânc tulburate, valorile de omenie ale tuturor țărilor și ale tuturor popoarelor.

Domnul Viorel Tilea, noul nostru ministru la Londra, va fi pe lângă Guvernul și Statul englez interpretul simțămintelor românești de simpatie și de înaltă prețuire”.

Amintind apoi primirea călduroasă pe care Anglia a făcut-o toamna trecută Majestății Sale Regelui Carol, care a avut scopul să cinstească raporturile economice și politice dintre cele două țări, ca și legăturile de sânge dintre cele Dinastii, Domnul Ministru de Externe ridică paharul său în sănătatea Majestății Sale Regelui George și în sănătatea M.S. Regele Carol.

Europa a înfruntat, în toamna anului 1938, cea mai grea criză ce s-a produs de la finele Marelui Război. România a trecut prin această încercare împlinindu-și datoria față de ea însăși, față de prietenii ei și față de pace. Politica ei a fost în mod constant conformă nu numai cu interesele ei, dar și cu acea morală internațională ce trebuie să stea la baza relațiilor între popoare.

Dovadă a prestigiului mărit cu care România a ieșit din această criză a fost primirea strălucită care a fost făcută Majestății Sale Regelui, Înțeleptul Îndrumător al politicii noastre externe, cu prilejul vizitei Sale oficiale în Anglia și a călătoriei Majestății Sale prin Belgia, Franța și Germania.

Politica noastră externă a fost caracterizată prin grija de a menține și de a întări alianțele și prietenii României, precum și prin dorința de a câștiga noi și prețioase amiciții, contribuind astfel la opera de pace ce a format în mod permanent obiectul

preocupărilor Guvernului Regal. În general, s-a căutat a se ameliora relațiunile cu toate statele și, în special, cu cele vecine.

În această din urmă privință trebuie semnalat acordul de la Salonic la 31 iulie, prin care Bulgaria și Statele membre ale Înțelegerii Balcanice, s-au angajat de a nu recurge la forță în relațiunile lor reciproce, recunoscând în același timp egalitatea Bulgariei în materie de înarmare.

În ceea ce privește negocierile de aceeași natură duse cu Ungaria, s-a ajuns la un acord parafat la Bled în ziua de 23 august 1938.

Din inițiativa României în cursul lunii august, s-a întrunit o conferință la Sinaia în scop de a reexamina Statutul Dunării maritime. Prin actul încheiat la 18 august de delegații României, Franței și Marii Britanii, s-a dat deplină satisfacție legitamelor noastre revendicări, suprimându-se orice ar fi putut părea o încălcare asupra suveranității noastre.

Ministerul Afacerilor Străine a urmărit cu atențiune chestiunea evreiască, examinând toate posibilitățile de a-i găsi o soluțiune definitivă pe plan internațional. Reprezentanții României la Societatea Națiunilor au semnalat în mai multe rânduri caracterul acut al acestei probleme și hotărârea Guvernului român de a lucra fără preget în vederea organizării emigrării evreilor pe baza unui plan de ansamblu și prin metode moderne de cooperare internaționale.

Direcțiunea Economică a Ministerului Afacerilor Străine a colaborat în decursul anului cu Ministerul Economiei Naționale și cu Banca Națională, la negocierea unui număr considerabil de acorduri comerciale încheiate cu țările străine.

La 16 iulie 1938 a fost promulgată noua lege de organizare a Ministerului Afacerilor Străine care a împlinit numeroasele lipsuri ale vechii legi introducând în același timp o serie întregă de ameliorări.

AMAE, fond 71 România, vol. 6, ff. 76-78.

2.

2 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care face cunoscut că a avut „lungi conversații [...] la Foreign Office asupra problemelor generale și specifice ale României” și a constatat că britanicii „sunt gata să ne acorde un sprijin larg de orice natură și, în special, economic”.

Ministerul Regal al Afacerilor Străine
Direcția Cabinetului și a Cifrului

Înregistrată la nr. 6 908
din 2 februarie 1939

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ
De la Legațiunea din Londra
Nr. 457, Data: 1 februarie, ora 20

Externe, București
Pentru Majestatea Sa Regele și Ministrul Afacerilor Străine

Am avut azi lungi conversațiuni cu Subsecretarul de Stat Cadogan și asistentul său Orme Sargent de la Foreign Office asupra problemelor generale și cele specifice ale României.

Rezumatul conversațiunilor este următorul: sprijinesc Franța în atitudinea ei fermă de a nu ceda nimic din teritoriul ei.

Așteaptă fără a reacționa toate bluff-urile care ar mai urma din partea Italiei a cărei situațiune economică și internă o consideră critică. Nu văd încă pentru moment o ieșire din situațiunea creată de pretențiunile Domnului Mussolini. Discursul domnului Hitler îl

consideră pacific, dar nefiind în concordanță cu faptele sale. Se crede că discursul său a urmărit în primul rând o justificare internă a grelei situațiuni economice din Germania și o accentuare a dorinței de pace, pentru că Führer-ul a trebuit să ne convingă, spre surprinderea lui, că însuși poporul german nu dorește război. Despre discuțiunea retrocedării coloniilor nu poate fi vorba acum, fiind convinși că nu coloniile ar putea remedia situațiunea economică din Germania. Sunt pregătiți că situațiunea internațională actuală poate duce la o nebulie militară sau la o catastrofă economică a Germaniei și, mai ales, a Italiei.

Dacă prima nu o pot împiedica, totuși cred că a doua, rău mai mic, l-ar putea opri la un moment dat, dar deocamdată se pun pe punctul de vedere al așteptării și al pregătirii militare, cum se vede și din discursul de ieri al Dlui Chamberlain. Problema Ucrainei nu o țin actuală pentru moment.

Cât privește România, pricep prea bine situațiunea noastră delicată, nu voiesc să abandoneze însă pozițiunea ce o ocupă la noi, ci din contră voiesc să o întărească și sunt gata să ne acorde un sprijin larg de orice natură și, în special, economic. Am stabilit că voi discuta detaliile peste câteva zile.

Primind ieri seară un telefon de la Domnul Ambasador Tătărescu că Franța s-a raliat la punctul de vedere al nostru pentru intrarea Germaniei în Comisiunea Europeană Dunăreană, am rugat să se ralieze și ei și mi-au promis un răspuns urgent.

Domnii sus numiți, pe care-i cunosc personal de zece ani, și-au exprimat bucuria să poată colabora cu mine ale căror sentimente le cunosc de mult.

ss. Tilea

AMAE, fond 71 Anglia, vol. 10, ff. 14-16.

3.

3 februarie. Telegrama ministrului României la Londra, V.V. Tilea, către Ministerul Afacerilor Străine, prin care înștiințează că a avut o întâlnire cu Sir Frederick Leith-Ross și „a discutat cu el toate problemele și posibilitățile economice privind relațiile dintre Marea Britanie și România”.

Ministerul Regal al Afacerilor Străine
Direcția Cabinetului și a Cifrului

Înregistrată la nr. 7 056
din 3 februarie 1939

TELEGRAMĂ DESCIFRATĂ
De la Legațiunea din Londra
Nr. 467, Data: 2 februarie, ora 22,35

Externe, București
Strict confidențial

Pentru Majestatea Sa Regele și Ministrul Afacerilor Străine

Am avut azi o lungă întrevvedere cu Sir Leith-Ross de la Treasury, discutând cu el toate problemele și posibilitățile economice. Voi raporta în aceleași detalii. Țin să relev că am găsit foarte multă bunăvoință și înțelegere în a putea ajunge la unele soluțiuni practice.

După masă am fost primit într-o lungă audiență de Lordul Halifax, care a ținut să-mi sublinieze profunda impresiune ce a lăsat M.S. Regele în toate cercurile engleze.

După ce i-am expus situațiunea și atitudinea noastră politică și economică din acea parte din Europa, relevând multiplele probleme de interes comun între Anglia și România, am subliniat că sprijinul economic urgent care ni s-ar da pentru menținerea independenței noastre economice, ar fi de cea mai mare importanță.

Am subliniat, în același timp, hotărârea noastră de a ne apăra în cazul unui atac, chiar și numai cu puterile noastre proprii. Lordul Halifax a subliniat hotărârea Guvernului

britanic de a ne da tot concursul economic necesar prin care legăturile noastre să fie mărite și aprofundate.

M-a întrebat dacă contăm pe un sprijin militar din partea Poloniei și a Iugoslaviei în cazul unui atac militar din partea Ungariei și Germaniei.

Am arătat că această eventualitate nu ne preocupă decât teoretic, nefiind deocamdată nici un indiciu că este de așteptat într-un viitor apropiat, ceea ce D-sa a aprobat, iar în ce privește atitudinea aliaților noștri rămâne să o analizăm în cazul dat.

D-sa avea aerul să spună că nu crede că Polonia sau Iugoslavia ar lua vreo atitudine contra Germaniei pentru a ne sprijini. Lordul Halifax aprobă interesele noastre comune în atâtea probleme politice.

L-a interesat mult rezultatul acordului nostru cu Italia, spunând că le putem fi de mare folos dacă încurajăm acea rivalitate economică între Italia și Germania în Bazinul dunărean, cum de altfel face și Stoiadinovič.

Nu crede că în 1939 s-ar pune problema Ucrainei, Germania având tot sistemul de transport dezorganizat din cauza deteriorării materialului lor rulant și în orice caz ei nu încurajează Germania la acel proiect dându-și seama că orice întârziere a lor este în detrimentul Britaniei.

De la Roma s-a întors cu impresiunea că Mussolini nu va merge la război și că mai târziu se va putea discuta unele probleme puse de italieni, mai ales că Mussolini nu a luat personal nici o atitudine publică și nu crede să ia nici sâmbătă în Consiliul fascist. Nici chestiunea coloniilor germane nu o vor discuta în atmosfera de azi și nu crede că nebunia va împinge Germania la un război, mai ales că informațiunile lui îl fac să creadă că Hitler își dă seama că poporul german dorește pacea. În orice caz, atitudinea Italiei din ultima vreme a avut darul să consolideze și să întărească situațiunea internă în Franța, deci indirect și Anglia.

D-sa va face în discursul său de mâine la Hull unele reflecțiuni la discursul lui Hitler arătând că prima condițiune pentru a putea colabora pacinic pe teren economic și politic, este azi încrederea reciprocă.

Revenind la eventualele tratative economice între noi și Germania, a lăsat să înțeleg că ar fi înțelept dacă ele s-ar prelungi cât de mult și m-a întrebat dacă am dori să se trimită curând o comisiune economică britanică.

Am răspuns că nu știu care este acum părerea M.S. Regelui și a Guvernului român, dar mă voi informa. Personal cred că este mai bine să precizăm azi posibilitățile și să pregătim toate problemele care ne interesează și pe urmă să vină misiunea, putând astfel sconta succesul mai rapid.

La despărțire mi-a spus că mă vede cu plăcere ori de câte ori așa crede că se impune o întrevedere și este fericit să colaboreze cu mine, despre care știe cât de mult am prestat pentru apropiere între ambele țări.

ss. Tilea